

ГОЛУБ М. ЈАШОВИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ТВОРБЕНА СТРУКТУРА МУШКИХ И ЖЕНСКИХ ЛИЧНИХ ИМЕНА ЗАБЕЛЕЖЕНИХ У СЛИВУ РЕКЕ КОСАНИЦЕ

САЖЕТАК. Предмет овога рада јесте анализа творбених начина и модела који се користе у стварању мушких и женских личних имена забележених у селима на подручју слива реке Косанице, највеће десне притоке реке Топлице.

Грађа за овај рад пописана је у периоду од 1996. до 2006. године. Урађен је попис у четрдесет косаничких села, на простору од Куршумлијске Бање, Самокова и Крчмара до најјужнијих косаничких села Добри До, Трн, Трпезе, Секирача, Васиљевац и Мердаре. Мушка лична и женска имена пописана су у 25. села. Пописано је више од 2 355 мушких и женских личних имена којима се именује 3 062 особе. У овом раду анализирани су творбене основе и творбени форманти који учествују у творби српских личних имена на истраживаном подручју.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: српска лична имена, творбени типови, говор у сливу реке Косанице.

¹ jasovicgolub@gmail.com

Истраживања су извршена и рад је написан у оквиру пројекта „Дијалектолошка истраживања српског језичког простора“ 178020, руководилац пројекта Слободан Реметић, који се реализује уз помоћ Министарства за просвету, науку и технолошки развој Републике Србије.

Рад је примљен 19. јуна 2017, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 6. децембра 2017.

Грађа за овај рад пописана је у периоду од 1996. до 2006. године.² Попис ономастичког фонда урађен је у четрдесет косаничких села, на простору од Куршумлијске Бање, Самокова и Крчмара до најјужнијих косаничких села Добри До, Трн, Трпезе, Секирача, Васиљевац и Мердаре. Пописана лична имена забележена су у две трећине куршумлијских села (укупно 25 насеља), која се налазе у долини реке Косанице и њених притока. Поменута лична имена анализирана су детаљније у књизи *Ономастѿика слива реке Косанице* која ускоро излази из штампе. Овом приликом давимо се само неким творбеним аспектима регистрованих онима ове врсте.

Забележена су 1 272 мушка лична имена којима се именује 1 658 особа мушког пола и 1 085 женских личних имена којима се именује 1 405 жена. Пописано је укупно 2 355 имена којима се именује 3063 особе.

ЛИЧНА ИМЕНА

1.1. МУШКА ЛИЧНА ИМЕНА

У нашој антропонимијској грађи забележеној у Косаници број сложених имена је знатно мањи у односу на број онима настао деривацијом. У првом делу сложеница јавља се четрдесет пет основа, а у другом делу сложеница дванаест форманата. Најпродуктивније основе првог дела сложених имена су: драг-, мил-, рад-, свет-, а највише сложених личних имена настало је са формантима: -мир, -љуб, -слав, -сав, -вој.³

Ексерпирани примери потврђују сва три модела творбе сложених имена. Преовладавају сложена имена са спојним вокалима о, и: *Драјољуб, Драјомир; Боривоје, Борислав*; а знатно су ређа имена без спојног вокала: *Вукмир*. Мишљења смо да је неопходан осврт на чињеницу да неки ономастичари у сложена имена убрајају и имена типа *Бојдан* и *Божидар*, која то нису (Грковић, 1977, стр. 38–40).⁴

бог-: *Бојосав (6), Бојољуб, Бојомир, Бојдан, Божидар (6)*;⁵

² Грађа је иницијално прикупљана и коришћена током израде докторске дисертације (Јашовић, 1997), а касније допуњавана, представљала је основу за бројне резултате истраживања (Јашовић, 2009; Јашовић, 2012; Јашовић, 2014).

³ Број у заградама написан је само поред најфреквентнијих имена, поред имена са највише потврда.

бор-: *Боривоје* (5), *Борислав*;
 бран-: *Бранислав* (4), *Бранимир*, *Бранивоје*;
 брат-: *Брайислав*, *Брайимир* (8);
 буд-: *Будимир* (5);
 вел-: *Велибор* (5), *Велимир*, *Велислав* (5);
 влад-: *Владисав*, *Владислав*, *Владимир* (9);
 вид-: *Видосав* (3);
 век-: *Векослав* (4);
 вит- : *Вишомир* (7);
 власт-: *Влаштимир* (3);
 вој-: *Војислав* (9);
 вук-: *Вукоман* (4), *Вукмир*, *Вукомир*, *Вукосав* (4), *Вуксан*;
 гор-: *Горољуд* (1);
 град-: *Градимир* (3);
 дал-: *Далибор* (2);
 дес-: *Десимир* (3);
 добр-: *Добривое*, *Добривоје* (5), *Добросав* (5);
 драг-: *Драјољуд* (7), *Драјомир*, *Драјослав* (7);
 злат-: *Злашидор* (1);
 жел-: *Желимир* (1)
 жив-: *Живорад* (4);
 крст-: *Кршомир* (6), *Крсман*;
 љуб-: *Људисав*, *Људомир* (3);
 југ-: *Јујослав* (3);
 мил-: *Милисав*, *Милорад* (18), *Мијодраї* (15), *Миливоје*, *Милољуд*,
Миломир, *Миомир*, *Милимир*, *Милибор*, *Милосав*, *Милослав*;
 мир-: *Мирољуд*, *Мирослав* (5);
 наст-: *Наштимир* (1);
 прв-: *Првослав* (5);
 рад-: *Радислав*, *Радисав*, *Радован*, *Радивоје* (15), *Радомир*, *Радо-*
ман, *Радослав*, *Радољуд*, *Радосав*, *Радивое*;
 рат-: *Рашибор*, *Рашомир* (4);
 род-: *Родољуд* (4);

⁴ Оба имена су преводи грчких имена. Међутим, Мате Шимундић сматра да је лично мушко име *Бојдан* настало од именице *дої* и трпног придева *дан*, а *Божидар* од облика *божи/божји* и *дар* (Шимундић, 1988, стр. 38,47).

⁵ Анализирана имена пописана су у косаничким селима: Васиљевац, Добри До, Ђаке, Заграђе, Зевица, Иван Кула, Кастрат, Крчмаре, Купиново, Куршумлијска Бања, Кутлово, Љуша, Мала Косаница, Матарова, Мердаре, Механе, Орловац, Превегица, Прекорађе, Прлом, Рача, Свињиште, Секирача, Трн и Трпеза.

свет-: *Свейислав* (9), *Свейозар*, *Свейолик*, *Свейомир*;
 слав-: *Славимир* (5), *Славомир*, *Славољуд*;
 срб-: *Срдољуд* (2);
 сазд-: *Саздимир* (1);
 стан-: *Сћанимир* (2);
 тих-: *Тијосав* (4), *Тикомир*, *Тихомир*;
 хран-: *Кранислав*, *Хранислав* (5);
 чед-: *Чедомир* (5);
 језд-: *Јездимир* (1);
 мар-: *Марислав* (1).

ДРУГА ОСНОВА СЛОЖЕНИХ ЛИЧНИХ МУШКИХ ИМЕНА

Регистроване основе финалног дела сложених личних мушких имена, изузимајући основе -ман, -ван, употребљавају се и као основе првог дела имена овог начина образовања. Издвојили смо дванаест основа од којих су творбено најплодније основе -људ, -мир и -слав.

-бор: *Далибор* (2), *Велибор* (2), *Милибор*, *Рајидор*;
 -вој: *Боривоје*, *Добривоје*, *Добривоје*, *Миливоје*, *Радивоје*, *Радивоје* (9);
 -дар: *Божидар* (6);
 -драг: *Мијодраї* (7);
 -зар: *Свейозар* (3).
 -људ: *Боїољуд*, *Драїољуд* (8), *Милољуд*, *Мирољуд*, *Родољуд*, *Славољуд*, *Срдољуд*;
 -ман: *Рагман* (1);
 -мир: *Боїомир*, *Бранимир*, *Браїимир*, *Будимир*, *Велимир*, *Виїомир*, *Владимир*, *Власїимир*, *Вукмир*, *Вукомир*, *Градимир*, *Десимир*, *Драїомир*, *Желимир*, *Звонимир*, *Јездимир*, *Људомир*, *Крсїимир*, *Мијомир*, *Милимир*, *Миломир*, *Насїимир*, *Радомир* (12), *Раїомир*, *Саздимир*, *Свейомир*, *Славимир*, *Славомир*, *Сћанимир*, *Таїомир*, *Тикомир*, *Чедомир*;
 -рад: *Живорад*, *Милорад* (7);
 -слав: *Борислав*, *Бранислав*, *Браїислав*, *Ваїрослав*, *Векослав*, *Вишеслав*, *Владислав*, *Војислав*, *Драїослав*, *Јуїослав*, *Кранислав*, *Милослав*, *Мирослав*, *Првослав*, *Рагислав*, *Радослав* (7), *Свейислав* (9), *Тијослав*, *Томислав*, *Хранислав*;
 -сав: *Боїосав*, *Борисав*, *Векосав*, *Вигосав*, *Вукосав*, *Добросав*, *Људисав*, *Милисав* (8), *Милосав*, *Рагисав*, *Радосав*, *Тијосав*.

Суфикс *-сав* је варијанта форманта *-слав* који је настао тако што је код неких имена дошло до гудљења сонанта *л* иза *с* (Грковић, 1977, стр. 134).

ПРЕФИКСАЛНА ЛИЧНА МУШКА ИМЕНА

Од укупног броја забележених мушких личних имена само два имена настала су помоћу префиксалних форманата: *не-*: *Ненаг* (12), *Недојша* (5). У *Рјечнику осодних имена* Мате Шимундића *Недојша* је мушко лично име које је настало од корена *дој-* од глагола *дојати*, нијечице *не-* и суфикса *-ша*, који се не *доји* (Шимундић, 1988, стр. 249).

СКРАЋЕНА ЛИЧНА МУШКА ИМЕНА

На проучаваном простору живе заједно у истом селу или у комшилуку, село до села, досељеници са Косова и Метохије, из западне Србије и из Црне Горе. Њихов говор јесте екавски, али има и оаза у којима се користи ијекавско наречје. Ова чињеница се одражава и на творбене форме скраћених мушких личних имена, које су на проучаваном терену облички идентичне хипокористичима. Па су таква имена забележена у облицима *Перо* и *Пера* и оба типа равноправно се употребљавају. Имена сврстана у ову групу су двосложни хипокористични облици. Од правих хипокористика се разликују једино по томе што се употребљавају као лично име. Углавном имају дугоузлазни акценат на првом слогу.

Имена на *-а/-о*: *Арсо*, *Боро*, *Божо/Божа*, *Блажо/Блажа*, *Васа*, *Весо*, *Владо*, *Воја*, *Драјо*, *Дражо*, *Ђока*, *Јово/Јова*, *Људо/Људа*, *Мијо*, *Миро/Мира*, *Мићо/Мића*, *Мишо*, *Нешо*, *Ново*, *Косџа*, *Крсџо*, *Рако/Рака*, *Рисџо*, *Сава/Саво*, *Симо/Сима*, *Сџасо*, *Томо/Тома*;

Имена на *-е*: *Миле*, *Миће*, *Раде* (7);

Имена на *-и*: *Драји* (1).

Само са наставком *-а* употребљавају се имена са крткосилазним акценатом: *Сџава*, *Сџаша* (5), *Жџика*, *Миџа* и име *Сџанта* са дугосилазним акценатом.⁶

СУФИКСАЛНА ДЕРИВАЦИЈА МУШКИХ ЛИЧНИХ ИМЕНА

У творби мушких личних имена слива реке Косанице јавља се четрдесетак форманата. Већина наставака је непродуктивно: *-ак*,

⁶ У Угљару код Приштине забележили смо име *Сенџа* које је добијено од дединог хипокористика Аксентија Јовановића (Јашовић, 2014, стр. 186).

-аш, -ка, -оле, -ота, -ун, -че, а творбено најплоднији су суфикси:
-ан, -ко, -иња, -ић, -ица, -иша:

-адин: Вујадин, Вукадин, Живадин, Косџадин, Миладин (9), Сџојадин (Грковић 1977: 58);⁷

-ајле: Вукајл`е;

-ајло: Вукајло (3), Микајло (Грковић, 1977, стр. 59);

-ак: Видак (3), Новак (Грковић, 1977, стр. 52);

-ан: Бодан, Видан, Војкан, Владан, Гаљан, Горан, Горган, Дејан, Драјан, Душан, Живан, Злајан, Зоран, Машан, Милан (18), Миљан, Млађан, Сџојан;

-аш: Мираш (2);

-ен: Гвозден, Милен, Младен (4), Обрен, Оињен (4), Срејен;

-енко: Миленко (5), Рагенко, Рагославенко;

-ета: Вучеџа, Милеџа (10), Рагеџа;

-ија: Добрија, Зарија, Милија (8), Тадија;

-ило: Микаило, Михаило, Момчило (5), Самаило;

-ин: Војин, Вукашин, Добрашин, Радашин (7), Рагошин, Живојин, Сидин;⁸

-ина: Вучина (1);

-инко: Љубинко (Грковић, 1977, стр. 123);

-иња: Сџракиња, Сџрахиња (2);

-ић: Баџирић, Бојић, Вучић, Драјић (4), Лакић, Милић (4), Савић;

-ица: Вујица, Вукојица, Грујица, Добрица, Ивица, Микица, Новица (4), Радојица (4), Сџевица, Томица;

-иша: Драјиша (9), Људиша, Радиша, Славиша (8), Сџаниша;

-ка: Јовка (1);

-ки: Мики;⁹

-ко: Бајко, Бошко, Бранко, Василко, Вељко, Вучко, Гојко, Данко, Дарко, Драшко, Душко, Жарко, Жељко, Живко, Звонко, Здравко, Ивко, Јанко, Јеленко, Мирко (10), Мићко, Недељко, Милинко; Мирко, Мурко, Неђељко, Пејко, Рајко, Ранко, Рајко, Рашко, Славко, Срећко, Сџајко, Танаско, Трајко, Тријко, Ђејко, Ђирко, Цвејко;

⁷ Клајн суфикс -адин не наводи у Регистру именичких суфикса (Клајн, 2003, стр. 397).

⁸ Милица Грковић сматра да је име преузето из румунског или мађарског језика и да је у наш ономастикон ушло преко народних епских песама о Сибињанин Јанку (Грковић, 1977, стр. 178). Међутим, Шимундић сматра да је име мотивисано фитонимом свид и наставка -ин. Из фитонима свид је касније испало в (Шимуновић, 1988, стр. 305).

⁹ Хипокористичког порекла, настао у новије време према именима Рики, Цеки (Грковић, 1977, стр. 131).

- оје: *Блајоје, Видоје, Вукоје, Драјоје, Радоје, Милоје* (6), *Сјасоје, Сјаноје*;
- ојко: *Милојко, Миљојко, Радојко* (3);¹⁰
- ојле: *Драјојле*;
- ојло: *Драјојло* (3);
- оман: *Вукоман, Радоман* (4);¹¹
- оња: *Радоња* (3),
- ота: *Вукоша* (2), *Живоша*;
- ош: *Милош* (16), *Радош*;
- уле: *Радуле* (3);¹²
- ун: *Мићун, Рагун* (2);
- утин: *Драјушин* (10), *Милушин* (11);¹³
- ур: *Божур* (1);
- урко: *Миљурко* (4);¹⁴
- че: *Миланче* (2);

ОСНОВЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ МУШКИХ ЛИЧНИХ ИМЕНА

Међу основама за творбу мушких личних имена преовладавају придеви и именице, али има и глаголских основа. Користи се апелативна лексика којом се именују предмети, појаве, радње и особине које би носиоцима имена начињених од ових облика учинили живот лепшим, лакшим, срећнијим и слично.

- бат-: *Бајко* (1);¹⁵
- благ-: *Блајоје* (4), *Блажо*;
- бог-: *Божина* (3), *Бошко*;
- бож-: *Божо, Божур*;
- бој-: *Бојан* (2);
- бор-: *Бориша* (4);
- бран-: *Бранко* (4);

¹⁰ Милица Грковић сматра да би творбена структура могла бити типа *Милој+ко* или *Мил+ојко* (Грковић, 1977, стр. 134).

¹¹ Суфикс *-оман* не налази се у Регистру именичких суфикса код Клајна (Клајн 2003, стр. 399). Милица Грковић сматра да су ово изведенице типа: *Вуко-ман, Радо-ман* (Грковић, 1977, стр. 60).

¹² М. Грковић сматра да је име настало од основе *рад+ул* (Грковић, 1977, стр. 167–168).

¹³ Структура имена је *Мил+ушин* или *Милуш+ин* (Грковић, 1977, стр. 135).

¹⁴ Шимундић сматра да је име *Миљурко* настало од придевске основе *Мил-* и наставка *-јур* (Шимундић, 1988, стр. 235); а Милица Грковић је сматра изведеницом типа *Миљур-ко* (Грковић, 1977, стр. 136).

¹⁵ Име је настало од основе *Бај(а)+ко* (Грковић, 1977, стр. 33).

вел-: Велко (3);
 весел-: Веселин (2), Веселко;
 вид-: Видак (3), Видан, Видоје;
 влад-: Владан (3), Владица;
 вој-; Воја, Војин (3);
 вук-: Вујадин, Вујица, Вукадин, Вукајло, Вукајле, Вукашин, Вукоје (7), Вукојица, Вуколе, Вукоша, Вулейша, Вучић, Вучко, Вучеша, Вучина;
 гвозд-: Гвозден (2);
 гој-: Гојко (3);
 гор-: Горан (6);
 горд-: Гордан (2);
 грозд-: Гроздан (1);
 дал-: Далидор (3);¹⁶
 дар-: Дарко (3);
 дан-: Данко (4);
 добр-: Добрашин, Добрица (3);
 драг-: Драган (7), Драјић, Драјиша (7), Драјоје, Драјојло, Драјушин, Дражо;
 душа-: Душан (3);
 жар-: Жарко (4);
 жељ-: Жељко (3);
 жив-: Живан, Живко, Живоша, Живадин, Живоин/Живојин (7);
 звезд-: Звездан (1);
 звон-; Звонко (2);
 здрав-: Здравко (2);
 зор-: Зоран (10), Зорко;
 злат-: Злашан (2), Злашко;
 лак-: Лакић (2);
 љуб-: Љубиша (5), Љубинко;
 мил-: Миладин, Милан, Милаш, Милен, Миленко, Милеша, Милија, Милинко, Милић, Милоје, Милојко, Милош, Милушин (11), Миљан, Миљојко, Миљурко;
 мир-: Мирко (6);
 мића-: Мићо, Мићко (3), Мићун;
 млад-: Младен (5), Млађан;
 мом-: Момир, Момчило (4);¹⁷

¹⁶ Име је чешког порекла од корена *дал-* и основе глагола *дор-* ити се у другом делу имена (Шимундић, 1988, стр. 64).

¹⁷ И Шимундић и Милица Грковић (1977, стр. 140) га убрајају у сложена имена *Мој+мир* (Шимундић, 1988, стр. 244).

нов-: *Новак, Новица* (5);
 пун-: *Пунџа* (1);
 огњ-: *Оињен* (3);
 рад-: *Раденко* (10), *Радеџа, Радоје, Радојко, Радојица, Радич, Радиша, Радоња, Радош, Радошин, Радуле, Рагун;*
 пет-: *Пејко* (1);
 рај-: *Рајко* (2);
 рат-: *Рајко* (5);
 син-: *Синадин, Синиша* (3);
 слав-: *Славиша, Славко* (3);
 слад-: *Слађан* (2);
 слобод-: *Слободан* (7);
 спас-: *Сјасоје* (2);
 срд-: *Срђан* (7);
 срет-: *Срејен* (3);¹⁸
 срећ-: *Срећко;*
 стан-: *Сјаниша* (4), *Сјанко, Сјаноје;*¹⁹
 страх-: *Сјракиња, Сјрахиња* (2);
 стој-: *Сјојан* (7), *Сјојадин;*
 трај-: *Трајко* (3);
 том-: *Томица* (4);

МУШКА ЛИЧНА ИМЕНА СТРАНОГ ПОРЕКЛА

У нашем материјалу налази се нешто више од стотину мушких личних имена страног порекла. Њихов број не прелази више од десет процената у односу на укупан број регистрованих имена. Највише је, свакако, имена грчког порекла, преузетих углавном из богослужбених књига. Нека од њих су потврђена више пута, а најфреквентнија су имена типа: *Александар* (7), *Василије* (6), *Борђе* (7), *Пејар* (7), *Никола* (8).

Имена грчког порекла: *Аксенџије, Алекса, Александар, Алимџије, Андрија, Ајосџол, Арсеније, Василија, Василије, Васил, Глиџорије, Дамњан, Десџој, Димџирије, Берасим, Бионисије, Борђе, Бурађ, Буро, Бурђе, Бурђије, Замфир/Замфира, Јанађко, Косџа, Консјанишин, Кузман, Лесандар, Мијајло, Миленџије, Миџар, Михајло, Никиџа, Никодин, Ни-*

¹⁸ Изведено од придева *срејан* или од именице *срећ(а)ан* (Грковић, 1977, стр. 184); а Шимундић је сматра деривеомом *Среј-ен* (Шимундић, 1988, стр. 317).

¹⁹ Изведено од корена *сјанчиша*. У прошлости давано као заштитно име када су деца умирала или када су се много рађала (Грковић, 1977, стр. 185–186).

кола, Нићифор, Павле, Пејшар, Ранђел, Рисанђије, Сојир, Софроније, Стеван, Стефан, Тадија, Теофил, Тимојије, Тодор, Тодосије, Томислав,²⁰ Тофилије, Трийко, Ђирило, Ђирко, Шјиро, Шћејан (Јовићевић 1992).

Имена хебрејског порекла: Аврам, Адам, Ананије, Гаврило, Давид, Данило,²¹ Зарија, Зарије, Иван, Ивко, Ивица, Илија, Јаков, Јеремија, Јован, Јовица, Јово, Јеврем, Јордан, Јосив/Јосиф, Лазар, Мајија, Мојсије, Мојсо, Саво, Сава,²² Савајије, Самуило, Симеон²³ (Грковић, 1977).

Имена латинског порекла: Анџо, Вајрослав, Грејор,²⁴ Максим,²⁵ Маринко, Марјан, Марко, Пејроније, Срђан (Шимундић, 1988, стр. 316).

Имена руског порекла: Борис, Ђор.

Имена енглеског порекла: Ален, Оливер (Шимундић, 1988, стр. 260; Грковић, 1977, стр. 151).

Имена румунског, односно влашког порекла: Радуле, Секула.

Имена оријенталног порекла: Ајдин, Башир.

Имена мађарског порекла: Урош.

Нека имена страног порекла у наш ономастикон преузета су из литературе, из популарних, још од средњег века, романа или песама. Ту пре свега мислимо на имена: Оливер, Секула, Радуле и слично. Око порекла значења и структуре многих имена наилазимо на неслагања па чак и на потпуно опречна мишљења. На пример Шимундић мушко име Вајрослав сматра сложеним именом словенског порекла насталим од ватра+слав, а Милица Грковић преводом латинског имена *Ignatius* од *ignis*-ватра (Грковић, 1977, стр. 50; Шимундић, 1988, стр. 353).

²⁰ Код овог имена други део сложенице -слав је словенски (Грковић, 1977, стр. 196).

²¹ Име је из хебрејског у наш ономастикон ушло преко грчког посредством богослужбених књига (Грковић, 1977, стр. 72; Шимундић, 1988, стр. 67).

²² Милица Грковић га сврстава у арамејска календарска имена, а Шимундић каже да је то латинско име *Saba, Sabbas* пореклом из хебрејског језика (Шимундић, 1988, стр. 301).

²³ Милица Грковић га сврстава у библијска имена, а Шимундић у грчка имена хебрејског порекла (Грковић, 1977, стр. 179; Шимундић, 1988, стр. 306).

²⁴ Код Шимундића је то немачко име латинског порекла, а код Милице Грковић то је име грчког порекла (Шимундић, 1988, стр. 133; Грковић, 1977, стр. 68).

²⁵ У Рјејнику *osobnih imena*.

ЖЕНСКА ЛИЧНА ИМЕНА

СЛОЖЕНА ЖЕНСКА ЛИЧНА ИМЕНА

Уобичајен поступак настанка женских имена код Срба јесте и извођење од мушких имена мањим бројем наставка. Ми смо овде ово разматрање насловили као „Сложена женска имена“, а у стари се ради да та „сложена творба“ доводи до мушких имена, од којих се потом наставцима изводе женска. Због тога ово слагање можемо препознати у оној основи што га чини мушко име, од кога се твори женско. Највећи њихов број види се у секвенци коју смо посветили мушким сложеним именима, а овде наш фонд имена ове врсте дајемо према наставцима.

Наставак -а (мушко име + а): *Бранислава, Бојосава, Видосава* (2); *Вишосава, Вишослава; Војислава, Вукосава* (10), *Велислава, Добросава, Драјослава* (4), *Драјосава; Иносав* (3), *Јелисав* (2), *Јерослава, Јујослава, Лејосава* (2), *Љубодраја* (2), *Милисава, Милосава* (5), *Миросава, Мирослава* (5), *Нејосава* (3), *Никосава; Радомила* (13), *Радосава, Радослава, Србослава, Сјанисава* (5), *Сјанислава, Танкосава* (2).

Наставак -ка (мушко име + ка): *Бранимика, Будимирка* (2); *Виномирка; Велимирка* (2), *Јелисавка, Миломирка, Милорајка, Мирославка, Радивојка, Радославка, Радомирка, Рајшидорка, Рајшомирка* (5), *Славимирка* (2), *Славомирка, Сјанимирка*.

Неки форманти из првог дела сложених мушких личних имена употребљених за извођење женских имена у другом делу сложенице (Слав-о-МИР-ка) јесу ови: -мир, -слав, -сав и др.

-мир: *Будимирка, Велимирка, Виномирка, Власшмирка, Десимирка, Љубомирка, Миломирка, Радомирка, Рајшомирка, Свешомирка, Славомирка, Сјанимирка, Чедомирка;*

-слав: *Бранислава, Вишослава, Драјослава, Јерослава, Мирослава, Мирославка, Радослава, Србослава, Сјанислава;*

-сав: *Видосава, Вукосава, Драјосава, Иносав, Јелисав, Јелисавка, Лејосава, Милисава, Милосава, Радосава, Слободанка* (3), *Сјанисава, Танкосава*.

Овде бисмо саопштили још нека сазнања.

Прво. Иако мислимо да су сва претходна имена настала према мушким именима, не треба очекивати да се она (мушка) сва појаве у једној социјалној заједници (селу), или у једном тренутку (када их је записивач пописао). Њих има на ширем простору, у дужем временском периоду и она су својина српског ономасти-

кона, коме припада и фонд личних имена у подручју слива Реке Косанице.

Друго. Као и код мушких имена основе -сав и -слав добро су заступљене и наше је мишљење да њихов фонетски инвентар помаже да се јасно разлуче блиске особе приликом крштавања (*Бранислава* и *Браниславка*, *Драјосава* и *Драјослава*). У каснијој употреби, у комуникацији, та ће дивергенција бити омогућена овом разликом па ће настати хипокористици: *Бранислава* > *Брана*; *Браниславка* > *Славка* и сл.). Слично је и са дублетима -а : -ка (*Мирослава* : *Мирославка*).

Треће. Од проф. Богдановића у једној прилици чули смо нешто из етнологије имена и крштавања. Наиме (истина, то се односи на источну Србију), кад људи желе да се престану рађати женска деца и да отпочне рађање мушких, онда последњем женском детету даду име оца, преобраћено у женско, и тако преусмере ток рађања (пример: *Божидар* отац, *Божидарка* кћи и сл.).

ЖЕНСКА ЛИЧНА ИМЕНА ХИПОКОРИСТИЧНОГ ПОРЕКЛА

У ову групу сврстали смо педесетак имена која су обликом идентична хипокористичима и имена која су настала, најчешће од основа једносложних и двосложних личних мушких имена.

То су имена типа: *Анђа*, *Беба*, *Биља*, *Вера*, *Дуња*, *Вида*, *Гина*, *Дана*, *Дара*, *Деса*, *Драја*, *Ђука*, *Зора*, *Злаша*, *Јајода*, *Јана*, *Јасна*, *Јела*, *Јасна*, *Јека*, *Каша*, *Коса*, *Круна*, *Лела*, *Љуба*, *Маја*, *Мара*, *Мика*, *Мила*, *Миља*, *Мира*, *Мица*, *Нада*, *Нена*, *Пава*, *Перса*, *Рада*, *Роса*, *Ружа*, *Сања*, *Саша*, *Смиља*, *Соња*, *Сјана*, *Сјоја*, *Цвеша*, *Цмиља*.

ДЕРИВАЦИЈА ЖЕНСКИХ ЛИЧНИХ ИМЕНА

Анализирајући творбenu структура женских личних имена забележених у Косници издвојили смо педесет три основе и двадесет и осам суфикса којима се творе народна имена регистрована на испитиваном терену. Највише женских личних имена настао је од основа: *благ-*, *бог-*, *драг-*, *мил-*, *рад-*, *стан-*, *стој-*, и од суфикса: *-а*, *-ана*, *-анка*, *-ија*, *-инка*, *-ица*, *-ка*, *-ојка* и *-енка*.

Разуме се, напред смо изнели и гледање да су и сва женска имена изведена од мушких имена такође резултат деривације, само што је ту основа за извођење сложено мушко име (*Мил-о-рад+ка* > *Милорајка*). Овде дајемо преглед и изведених имена којима није у основи сложено мушко име.

ОСНОВЕ ЗА СУФИКСАЛНУ ТВОРБУ ЖЕНСКИХ ИМЕНА

Најпре она која према себи имају мушко име (али не сложено) које би им могло бити основа за извођење:

Бојдан-а, Бошка, Бојана, Борка, Вукана, Далиборка (5), Неборка, Бранка (Бранк-а) (4), Данојла, Добрила (Добрил-а) (6), Драјана, Драјојла, Душка (< Душко) (7), Живка < Живко) (4), Здравка, Људинка, Милојка, Миљурка, Младена (2), Оињана, Пауна, Рисима, Рагенка, Рајка (6), Славка, Срђана, Сијанка, Сијанојка, Сијојка, Сијојадинка, Сијојана, Сијојанка (8), Сокола.

Божидар-ка, Бојанка, Винка (4), Данка, Душанка;

бисер-: Бисерка (3);

благ-: Блаица;

бог-: Божана (5), Божика, Божица, Бошка;

бор-: Борика;

вер-: Верица (5);

ведр-: Ведрана (2);

вук-: Вукица, Вучица (6);

госп-: Госијава (3);

горд-: Гордана (12);

грозд-: Гроздана (4);

дан-: Даница (10),

дар-: Дара, Даринка (7);

добр-: Добринка, Добрица;

дост-: Досијана (2);

драг-: Драија, Драјина, Драиња, Драица (12),

душ-: Душица;

злат-: Злаија, Злаица (10);

зор-: Зора, Зорица (8), Зорка;

јавор-: Јаворка (3);

јагод-: Јагодица;

јасмин-: Јасмина (2);

јел-: Јела, Јелка, Јелена, Јелика, Јелица (10);

кос-: Коса, Косара (2);

крст-: Крсијина (2), Крсиња;

љуб-: Љубица (12);

мил-: Мила, Миладија, Миланка, Милева, Милка (9), Милена, Милица, Милунка;

миљ-: Миља, Миљана, Миљка, Миљојка (4),

мир-: Мира, Мирјана (6);

над-: Нада (6), Надица, Надија;

невен-: *Невена, Невенка* (4);
 руж-: *Ружа, Ружица* (6);
 рад-: *Радинка, Радица, Радмила, Радованка, Радојка* (9), *Рагунка*;
 рат-: *Радуменка*;
 рос-: *Роса, Роска, Росанда* (2);
 слав-: *Славица* (9), *Славна*;
 слов-: *Словка*;
 смиљ-: *Смиља, Смиљана* (3), *Смиљка*;
 спас-: *Сјасија* (1);
 срџ-: *Срџијана, Срџијанка* (2);
 срд-: *Срђана* (2);
 стан-: *Сјана, Сјаница* (8), *Сјанија, Сјаника, Сјанојла, Сјануша*;
 стај-: *Сјоја, Сјојка, Сјојадинка, Сјојанка* (8), *Сјојна*;
 слад-: *Слађа, Слађана* (5);
 соко-: *Сокола*;
 гор-: *Гора, Горица, Зајорка* (2).

И овде има места неким напоменама.

Прво, извештан број имена, нарочито она двосложна, која имају завршетак *-ка*, могла су настати и независно од мушких имена (*Душка, Живка* и друга.).

Друго, осетно је повећана фреквенција (број особа по једном имену), него код мушких имена. Овде се јављају и имена која имају по 8, 9, 10 или више носилаца (в. напред).

Треће: такође је очигледна бројчана прекој имена на ста-, -сто (преко 40 у претходном списку), чему ће разлог, вероватно, бити у веровању да се именовање са овом глаголском основом жели зауставити рађање деце у многољудној породици.

У творби женских личних имена са претходно наведеним основама учествује 28 суфикса, Наводимо их, уз упућивање да овоме типу припадају и она дата напред, са *-а* (*Бојдан-а*) и *-ка* (*Бојан-ка*):

-а: Алекса, Бобана, Бојана, Бошка, Живана, Јована, Милада, Милана, Миљана, Мишра, Младена, Невена, Оћана (5), *Оливера, Смиља, Пауна, Пејра, Средра, Сјана, Сјевана, Сјојана, Филија, Цвеја, Цвијеја, Цмиља*;

-ава: Госјава;

-ана: Биљана (8), Божана, Бојана, Гордана, Гроздана, Досијана, Драїана, Звездана, Злаїана, Љиљана, Милкана, Миљана, Пејкана, Пејрана, Свейлана, Свјейлана, Силвана, Слађана, Снежана, Сїефана, Сузана, Цмиљана;

-анка: Босанка, Десанка (8), Миланка, Душанка, Слободанка, Србијанка, Сїојанка;

-ара: Косара (2);

-ева: Милева (10);

-ена: Гвоздена, Јелена, Милена (10), Младена, Сїамена;

-енка: Миленка (3), Раденка, Рагуменка, Разуменка (3);

-ета: Николеїа (2);

-ија: Драїија, Бурђија, Злаїија (10), Иконија, Јулија, Лазарија, Марија, Миладија, Милицја, Миленија, Николија, Пејрија, Сенија, Сїасија, Сїанија, Сїадија;

-ијана: Довијана, Драїијана, Милицјана (12), Срдијана;

-ијанка: Срдијанка (1);

-ика: Борика, Велика, Перуника (5), Сїаника;

-ила: Добрила (3);

-ина: Анїелина, Горїина, Драїина, Јерина, Ковина, Крсїина, Куїина, Марина, Николина, Павлина, Ракина (4);

-иња: Драїиња (3), Крсїиња;

-инка: Веселинка, Даринка, Добринка, Драїодинка, Илинка, Јаїодинка, Ковинка, Косїадинка, Љубинка (9), Миладинка, Милинка, Радинка, Сїојадинка; Шумадинка;

-иња: Драїиња (2);

-ица: Аница, Блаїица, Божица, Бранкица, Верица, Вучица, Горица, Грлица, Даница, Драїица (12), Душица, Евица, Зорица, Јаїодица, Јелица, Јованка, Љубица, Марица, Милица, Милкица, Олїица, Радица, Ружица, Славица, Сїаница, Сунчица;

-ка: Анка, Бисерка, Бојанка, Борка, Босиљка, Бранка, Будимка, Василка, Веселинка, Винка, Вујка, Данка, Десимирка, Дринка, Душка, Живка, Заїорка, Зорка, Иванка, Ивка, Илинка, Јаворка, Јелка, Јованка, Јовка, Јулка, Лазарка, Менка, Милка, Миланка, Милунка, Миљка, Момирка,

Моравка, Невенка, Недељка, Новка, Пајка, Пејка, Перка, Ранка, Рајка, Роска, Славка, Словка, Сојка, Сйоменка, Сшајка, Сшанка, Сшевка, Сшојанка, Цмиљка;

-на: *Мирна, Славна, Сшојна (2);*

-ојка: *Милојка, Радојка (8), Пејројка, Славојка, Сшанојка;*

-ојла: *Драјојла, Мијојла, Сшанојла (4);*

-уна: *Драјуна (2), Мируна;*

-унка: *Милунка (8), Рагунка;*

-урка: *Миљурка (2);*

-уша: *Милуша, Мируша, Пејруша, Сшануша (2);*

Женска народна лична имена на простору Косанице разнолико су мотивисана најчешће је у њиховој основи неки од описних придева типа: добар, мио, драг, жив, здрав, затим основе од глагола: радити, даровати, хранити, стати, живети. Честа су и имена мотивисана зоонимском лексиком: *Пауна, Рисима, Вучица, Вујка, Сокола*, а посебно су бројна женска лична имена са фитонимом у основи: *Биљана, Гроздана, Јаворка, Јајода, Јасмина, Јела, Јелка, Јелица, Људица, Невенка, Ружа, Ружица, Смиљка, Смиљана, Цвеша/Цвијеша*. Нека имена мотивисана су етнонимима: *Србијанка, Јујослава*; вером и веровањем: *Вера, Верица, Верослава, Божика, Бојана, Анђела, Крсиниња, Сјасија*; накитом и племенитим металима: *Бисерка, Злаша, Злашица, Сребра*; лексиком за именовање обданице: *Зора, Зорка, Зорица, Данка, Дана* и слично.

На крају треба рећи и то да је супротно нашим очекивањима на простору од Мердара, Секираче и Трна до Куршумлије, Крчмара и Куршумлијске Бање у 25 испитиваних насеља забележено укупно 2 355 мушких и женских личних имена којима се именују 3 062 мушке и женске особе. У неколиким мањим селима (Зграђе, Преветица, Орловац) број пописаних имена једнак је броју њихових носилаца.

Творбена структура проучаваних мушких и женских личних имена регистрованих у селима која припадају сливу реке Косанице не разликује се битније од творбене структуре именослова простора који се граничи са Топлицом а припада косовско-ресавском говору.

- ЛИТЕРАТУРА Богдановић, Н. (2005). Ономастика Сврљига. *Ономастолошки йрилози*, XVIII, 39–180.
- Грковић, М. (1977) *Речник личних имена код Срба*. Београд: Вук Караџић.
- Јашовић, Г. (1997) *Микройойонимија околине Куришумлије*, (Докторска дисертација), Косовска Митровица: Филозофски факултет.
- Јашовић, Г. (2009). Фонетске и морфолошке особине микротопонима и ојконима забележених у Горњој Топлици и Косаници, Ниш: *Годишњак за српски језик и књижевност*, XXII, бр. 9, 2009, Филозофски факултет у Нишу, Студијска група за српски језик и књижевност, стр. 117–128.
- Јашовић, Г. (2016). *Ономастика йодјухорској села Својнова*. Косовска Митровица – Својново: Филозофски факултет Универзитета у Приштини и Удружење за културу и уметност „Логос“.
- Јашовић, Г. (2012). *Тамнич на Тимоку, лексика и ономастика*. Косовска Митровица – Крагујевац – Београд, Филозофски факултет Универзитета у Приштини – Биолошко друштво „Бошко Јаковљевић“ и Свет књиге.
- Јовићевић, Р. (1992). *Лична имена у сйарословенском језику*. Београд, Филолошки факултет Универзитета у Београду.
- Клајн, И. (2002). *Творба речи у савременом српском језику*, Први део, слагање и префиксација. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства-Институт за српски језик САНУ.
- Клајн, И. (2003). *Творба речи у савременом српском језику*, Други део, суфиксација и конверзија. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства-Институт за српски језик САНУ.
- Клајн, И.; Шипка, М. (2012). *Велики речник сйраних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
- Шимундић, М. (1988). *Ријечник особних имена*. Загреб: Накладни завод Матице хрватске.
- Klaić, B. (1968). *Veliki rječnik stranih riječi, izraza i kratica*, (priredio i dopunio Željko Klaić). Zagreb: Zora.

GOLUB M. JAŠOVIĆ

UNIVERSITY OF PRIŠTINA WITH TEMPORARY HEAD-OFFICE
IN KOSOVSKA MITROVICA, FACULTY OF PHILOSOPHY

SUMMARY

MORPHOLOGY OF THE MALE AND FEMALE PERSONAL NAMES
IN THE RIVER KOSANICA BASIN

This paper deals with the word formation modes used in construction of male and female personal names recorded in villages located in the river Kosanica basin which is the largest tributary of the river Toplica.

Materials for this paper were collected in the period between 1996 and 2006. Recorded onomastic materials belongs to 40 Kosanica villages, from Kuršumlijska Banja, Samokov and Krčmar to southern Kosanica villages Dobri Do, Trn, Trpeze, Sekirača, Vasiljevac and Merdare. More than 2355 male and female personal names have been collected. Our paper has been concerned with morphology and word formation processes which are used in structuring of the male and female personal names in the examined area.

KEYWORDS: Serbian personal names, morphology, speech of Kosanica basin residents.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons

Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 |

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).